

C(A3)1
A 40

آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان دېلىننه عرب
الفباسى ايله. ب. ب. يازىچى. ۱۹۸۵.
۳۱۲ صفحه.

موضوع و مضمونجا مختلف اولان آذربايجان
ناغىللىرى خلقىميزين عادت و عئنه لرينى، معنوى
عالمينى، آرزو و ايسته گينى، اونون خارجى و داخلى
دشمنلره قارشى چوخ عسريك مبارزه سيني ئوگره نيك
ايچون زنكين ماتريال وئيرير. ناغىللىرىدا هر جور
استمارچىلارا، ظلمكارلارا، مفتخورلوقا، ايكى اوزلولوقه
قارشى عموم خلق نفرتى دويولور. ناموسلى، ساده
انسانلارين حيات طرزى، يارادىچى اسكى ترنم اولونور.

A40 **آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان**
دولينده عرب اليفباسى ايله. ب. ب. يازىچى،
1985. 312 с.

Kitabda toplanan nağıllar Nuruđdin Sejidovun
tertib etdiđi kitaptan kotturulmuşdur.

A 4802000100—153
M—656—05 28—82

C(A3)1

© آذربايجان ناغىللىرى. آذربايجان، باكي، 1970.
© يازىچى، 1985.

پادشاه پیر قوجا

قدیم زمانلاردا زنگیبار آدلی بیر پادشاه وار ایلی. بو پادشاهین ظالم لیکدا مثل - برابری یوخ ایلی. بوتون جماعتین وار - دولتی نی زورلا آلیب دولورموشنی خزینه سینده قورخودان هیچکیم دئییه بیللمیردی.

بو شهرده قبرخ قولور وار ایلی. قولورلار بیر گنجه سوزی بیر بئره قویوب، پادشاهین خزینه سینده نه قدر قیزیل - گوموش واردی. هامیسی نی اوغورلاییب آپاردیلار. همین گونون ماباهی پادشاها خبر چاتدی که، نه دورموسان خزینه تین هامیسی نی قولورلار آپاردیلار. پادشاه بو خبری ائشیفن کیمی غضبیتن آز قالدی اود توتوب یانسین، او ساعت هر طرفه آدم سالدیریب قولورلاری آختارماغا باشلادی. پادشاهین آدملاری نه قدر آختاردیلار سا خزینه نی آپارانلاری تاپا بیللمه دیلر. آخرده پادشاه بوتون شهر جماعتی نی باشینا بیقیب دئدی:

سیزه قبرخ گون مهلت وئیریم. خزینه می کیم تاپسا اونا ئوزی آغیرلیغی قدر قیزیل وئره جگم. تاپا بیللمه سه نیر هامینیزی دار آغاجیتدان آندیراجاغام. جماعت شاهین خاصیتینه بلد ایلی. بیلیردیلر که، خزینه تاپیلما سا هامیسی نی دار آغاجیتدان آندیراجاق. اودور که، باشلادیلار ال - آیاغا دوشمکه. چوخ کوتور - قویدان سونرا شهرده دنیا گورموش قوجا بیر کیشی وار ایلی. اگنتدیلر اونون یانینا. دئدیلر:

– ای قوجا، بو بلادان بیزی آنجاق سن قورتارا بیلرسن.
دی گورک باشمیزا نه چاره قیلاق.

قوجا بیو خیلی فکرله شیب دئی:

– ای منیم هم بیئرلی لریم، درد چکمه بین، من بو ایشه علاج
تاپارام.

جماعت قوجانین سوزونلن راضی قالیب ائولرینه
قاییتدیلا. آداملار گئدنن سونرا قوجا چوخ فکرله شیب بو
قراره گللی که، پادشاهین یانینا گئدیپ خزینهنی تاپماغی ئوز
عهده سینه کوتورسون، او، بو مقصدله کئدیپ شاها دئی:

– قبله عالم ساغ اولسون، من سیزین خزینهنی تاپارام.
آنجاق بو شرطله که، منه قیرخ گون مهلت وئرملی سن.
شاه دئی:

– اگر خزینهنی تاپسان، سنه ئوزون آغیرلیغیندا قیزیل
وئرهمجکم، تاپا بیلمه سن بوینونو ووردوراجاغام. قوجا پادشاهین
یانیندا قاییدیپ گللی ائوه، او نه قدر فکرلشدیسه بیو یول
تاپا بیلمه دی، اما ئوز توتدیغی ایشین پشیمان اولمادی. قوجا
فکرله شپردی که، من عمرومی سوروب، دوراتیمی کئچیرمیشم.
اونسوز دا بو گون – سایاح بیخیلیپ ئوله جکم، بو قدر آدم
دار آغاجیندان آسیلینجا، قوی من آسیلیم، جماعت بو ظالمین
ظلمینن خلاص اولسون.

آروادی ارینتی فکرلی گوروب دئی:

– آ کیشی، سنه نه اولوب بئله فکرلی سن؟

کیشی دئی:

– آرواد، قیرخ گوندن سونرا پادشاه منی دار آغاجیندان
آسدیراجاق.

آرواد چوخ قوجا، هم ده عوام ایلی، بیو خیلی آغالییب
گوز باشی توکنلن سونرا ارینتن خبر آلدی که، آخی من بو
مای – حسابی بیلیمیرم، قیرخ گون، یعنی نه وقت؟
کیشی دئی:

– عیبی بوغلمور، من سنی باشا سالارام.

کیشی گئدیپ بازاردان قیرخ قارییر آلدی، آروادینا دئی:

— هر آخشام قارپيزين بيريني كئيررسن كسهرىك.
قارپيزلارين هاميسى قورتاران گونى بيل كه. منيم عمروم
تمامدبو. عمين گون آخشام آرواد قارپيزين بيريني كئيردى كه.
ارى كسىين. كيشى قارپيزى كوتوروب دئلى.

— قيرخلارين بيرى گللى.

بونلار بوردا قالسين. گورك قيرخ قوللور نئيلهدى. قيرغ
قوللورا خبر چاتميشدى كه. خزينهنى بارانلارى تايماغى قوجا
ئوز عهدهسپيه كوتورميشدى. اودور كه. قوللورباشى ئوز
آداملاريندان بيريني گونلردى كه. گئليب گورسون قوجا نه
فكردهدير. قوللور ائله يئنجيه باجادان اگئليب قولاق آسيردى
كه. قوجانين قيرخلارين بيرى گللى سوزيني ائشيديب معطل
قالدى. او. ائله باشا دوشدى كه. قوجا اونون گئليگىنى بيلدى.
اودور كه. باشى لوبلو قاجيب احوالاتى قوللورباشيا دانميشدى.
قوللورباشى بو ايشه اينانمايب سحرىسى گون ايكنجى
بولدائيشنى گونلردى. او دا گليب باجادان يئنجيه قولاق آسماق
ايستهبيردى كه. آرواد ايكنجى قارپيزى كئيرديگينه گوره
قوجا دئلى.

— آرواد. اينتى ده قيرخلارين ايكنجيسى گللى.

بونو ائشيلن قوللور لاپ معطل قالدى. او دا گئديب
احواتى قوللورباشى يا دانميشدى. بئلهليك قوللورباشى اوتوز
دوققوز قوللورون هاميسىنى نوبى ايله قوجانى بوغلاماغا
گونلردى. قوللورلارين هاميسى اونا عين سوزى دئلى. ان آخردا
قوجانى بوغلاماغا ئوزى گللى. ائله قوللورباشى يئنجيه
اگئليب قولاق آسبيردى كه. قوجا آروادينا دئلى.

— آرواد. كئير. قيرخلارين آخرينجيسى گللى.

بونو ائشيلن قوللورباشى يئرئنده قورويوب مات قالدى.
ئوزونو ساغلايا بيلمهيب كيردى ايجرى. دئلى.

— قوجا. گل سن بيرى بادشاهين البته وئرمه. من خزينهنى
گرى قايتاريم.

قوجا معطل قالدى كه. گورهن بو نه احوالاتير. آنجاق
فرستى الين وئرمهيب دئلى.

– خزینهنی کیزلتدیگینیز بیری منه گوسترین، سیزی اله
وئرمه بیم.

قوللورباشی کیشی نین تکلیفینه راضی اولوب گتتدی.
کیشی پادشاهین یانینا گتدیب دئدی؛

– پادشاه ساغ اولسون، موشتولوغومو وئر، خزینهنی
تاپمیشام. پادشاه خبر آلدی که، کیمدیر خزینهنی یارانلار؟
قوجا قوللورلاری اله وئرمه مک اوچون دئدی.

– خزینهنی یاران ئوزکه پادشاهین تورباغیندا یاشایان
قیرخ قوللور ایلی. ایشین اوستو آچیلیب دئییه، سنین قورخوندان
قاچیب گتیبلمر. ایندی گتک سیزه قیزیللارین بیری گوستریم.
پادشاه قیرخ دوه گونلریب قیزیللاری کتیرتی.

پادشاه چوخ طمعکار، هم ده خیله گر آدم ایلی. قوجایا وعد
ائتدیگی قیزیلی وئرمه مک اوچون خیله یه ال اتدی. ئوز آداملا–
ریتدان بیری ئوزگتلی که، گتدین او آریق دوه لر دن بیری
بوراخین شهر دن کنارا، قویون هارا ایسته ییر گتسین. سونرا
دا گلین منه شکایت ائله یین که، دوه نی اوغور لاییلار، دالیسی
ائله ایشی نیر یوختور. بو آداملار نجه که، پادشاه دئمیشلی
ائله ده ائله دیلر. سونرا دا گلیم کیشی نین یانیندا دوه نین
ایتدیگی نی خبر وئردیلر. پادشاه اوزونو کیشیه توتوب دئدی؛

– ایندی که، سن بئله بیلجی سن، اوندا منیم دوه مین ده
یورینی تاپ، اگر تاپا بیلمه سن سنه هیچ نه وئرمه جگم.

قوجا پادشاهین کلکینی یاشا دوشمیشدی، بیلیردی که، بو
خیله اونا وعد ائتدیگی قیزیلی وئرمه مک اوچون دور. قوجا
دئدی.

– من دوه نی تاپارام، بو شرطله که، اونون نشانه لرینی
دئییه سینیز.

پادشاهین آداملاریندان بیری دئدی؛

– این آریق، آخساق، آغ بیر دوه دیر.

قوجا فکولشدی که، اوغری گلسه، داها آریق، آخساق
دوه نی نیه آباریر، یقین دوه نین ئوزو آچیلیب شهر دن کنارا
چیخب، اودور که، دئدی؛

— اوغول، جيبلىرىنى كىشىلەر دولنور، يىپە — يىپە منىملە
گىنىك، ھازادا كىشىلەر قورتارسا، دۈھ اورادادىر.

قوجا ايلە ھەمىن آدم يولا دوشوب كىتىلەر. بىر خېلى
گىنىب شەھىر كىتارىندا بىر چىنلىكە چاتتىلار. اوغلان الينى
جىپىنە سالاندا گوردى كە، كىشىلەر قورتارىپ، اوزونۇ قوجايا
توتوب دىلى.

— كىشىلەر قورتاردى، بىس ھانى دۈھ؟

ھەر ايكىسى اويانا، بويانا ياغىپ دۈھنى آختاردىلار. بىر
دە گوردىلەر اوتون اورتاسىندا دۈھ باتىپ، گووشوبور، اونلار
دۈھنى كىتىپ پادشاھا وئردىلەر. پادشاھ گوردى كىلگى باش
توتمايدى. يىنەن قىرىلداغا ال آتتى. قوجانين اوزو يانا باغاندا
آغاچدان بىر مىلچك توتوب دىلى:

— آ، كىشى، تاب گوروم منىم اووچومداكى نەدىر؟

قوجا قالدى مەغل نەدىسىن، بىردن گوزى ساتاشى اوجاقدىكى
ھورومچك تورونا، گوردى كە، بىر مىلچك اوچىقى يردە
ھورومچك تورونا ايلشلى. اودور كە، دىلى.

— پادشاھ ساغ اولسون، منىم گوزومە مىلچكىن باشقا ھىچ
نە گورونمىر.

پادشاھ بو ايشە دە مات قالدى.

كىشى گوردى پادشاھىن فىرولداقلارى قورقارمايلىچاق،
اودور كە، دىلى.

— اى، پادشاھ، من يوروللوم، يوراخ كىتىم، يىنە ساباخ
كلەرم.

كىشى پادشاھدان آيرىلىپ دوز كىتى قورلنوباشىن
ياتىنا، دىلى.

— قارداش، من گورورم پادشاھىن ظلمى قورتاران دگىل،
كىچ — تىز او ھەم سىزى قىراجاق، ھەم دە جماعتى، ياخشىسى
بودور ائلە بو كىچە كىتىن پادشاھى ئولدىرىن، بىر دفعەلىك
او ظالمدان جانىمىز قورتارسىن.

قوللورلار سوز بير اولوب همين گنج پادشاهي ياتيفي
 يرده اولديرديلر. سحر پادشاهين اولوم خبري هر يره ياييلدي.
 جماعت همين گون شادليق ائديب، قوجاني اولرينه پادشاه
 سچديلر. قوجا تخته اگلهشن کيمي خزينه نين آغريني آجيب
 بوتون وار - دولتي کاسيلارا، قوجالارا، يتيملره، السيز -
 آياق سيزلارا پايلادي. قيرخ قوللور دا قوجانين سخاوتينه،
 عدالتينه حيران اولوب، قوللورلوقدان ال چکيب، اونون ان
 ياخين دوستلاري اوللورلار.